

Σούμα

Στην άλλη ζωή ξαναζεις όλες σου τις εμπειρίες, αυτή τη φορά όμως με τα γεγονότα κατανεμημένα διαφορετικά: οι στιγμές που έχουν κοινά χαρακτηριστικά συγκεντρώνονται όλες μαζί.

Δυο μήνες, για παράδειγμα, διασχίζεις με το αυτοκίνητο το δρόμο μπροστά από το σπίτι σου, εφτά μήνες κάνεις έρωτα. Κοιμάσαι τριάντα χρόνια χωρίς ν' ανοίξεις τα μάτια σου. Πέντε ολόκληρους μήνες ξεφυλλίζεις περιοδικά καθισμένος στη λεκάνη της τουαλέτας.

Οι πόνοι σου έρχονται όλοι μαζί, πονάς είκοσι εφτά ολόκληρες ώρες. Κατάγματα οστών, συγκρούσεις αυτοκινήτων, λύσεις του δέρματος, τοκετοί, το ένα μετά το άλλο, απανωτά. Άπαξ και τα βγάλεις πέρα, ξέμπλεξες από οδύνες για όλη την υπόλοιπη μεταθανάτια ζωή σου.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι τα πράγματα είναι πάντα ευχάριστα. Έξι μέρες κόβεις τα νύχια σου. Δεκαπέντε μήνες ψάχνεις να βρεις χαμένα πράγματα. Δεκαοχτώ μήνες περιμένεις στην ουρά. Δυο χρόνια πλήττεις, κοιτάζοντας απλανώς από το παράθυρο κάποιου λεωφορείου, καθισμένος στο σταθμό επιβίβασης ενός αεροδρομίου. Ένα χρόνο διαβάζεις βιβλία. Τα μάτια σου πονούν κι έχεις φαγούρα, αφού δεν μπορείς να κάνεις ντους προτού έρθει η ώρα για το μαραθώνιο διακο-

σιών ημερών στην ντουζιέρα. Δυο εβδομάδες αναρωτιέσαι τι γίνεται όταν πεθαίνουμε. Ένα λεπτό συνειδητοποιείς ότι το σώμα σου καταρρέει. Εβδομήντα εφτά ώρες βρίσκεσαι σε σύγχυση. Μία ώρα συνειδητοποιείς ότι έχεις ξεχάσει το όνομα κάποιου. Τρεις εβδομάδες συνειδητοποιείς ότι κάνεις λάθος. Δύο ημέρες λες ψέματα. Έξι εβδομάδες περιμένεις ν' ανάψει το πράσινο. Εφτά ώρες κάνεις εμετό. Δεκατέσσερα λεπτά αισθάνεσαι άκρατη αγαλλίαση. Τρεις μήνες κάνεις μπουγάδα. Δεκαπέντε ώρες βάζεις την υπογραφή σου. Δύο ημέρες δένεις κορδόνια παπουτσιών. Εξήντα εφτά ημέρες σπαράζει η καρδιά σου. Πέντε εβδομάδες χάνεις το δρόμο οδηγώντας. Τρεις ημέρες υπολογίζεις φιλοδωρήματα εστιατορίων. Πενήντα μία ημέρες αποφασίζεις τι να φορέσεις. Εννέα ημέρες παριστάνεις ότι γνωρίζεις το θέμα της συζήτησης. Δύο εβδομάδες μετράς χρήματα. Δεκαοχτώ ημέρες κοιτάζεις τι έχει μέσα το ψυγείο. Τριάντα τέσσερις ημέρες νοσταλγείς. Έξι μήνες βλέπεις διαφημίσεις. Τέσσερις εβδομάδες κάθεσαι σκεπτικός κι αναρωτιέσαι αν θα μπορούσες να αξιοποιήσεις κάπως καλύτερα το χρόνο σου. Τρία χρόνια καταπίνεις τροφή. Πέντε ημέρες κουμπώνεις κουμπιά και φερμουάρ. Τέσσερα λεπτά αναρωτιέσαι πώς θα ήταν η ζωή σου αν άλλαζες τη σειρά των γεγονότων. Σ' αυτό το μέρος της άλλης ζωής, φέρνεις στη φαντασία σου κάτι ανάλογο με την επίγεια ζωή σου και αγαλλιάζει η καρδιά σου: μια ζωή όπου τα επεισόδια χωρίζονται σε μικροσκοπικές ευκολοκατάπιστες μπουκίτσες, όπου οι στιγμές δεν διαρκούν, όπου ζεις τη χαρά να πηδάς από το ένα γεγονός στο επόμενο σαν παιδί που χοροπηδάει εδώ κι εκεί στην καυτή άμμο.

Égalitaire

Στην άλλη ζωή ανακαλύπτεις ότι η Θεά κατανοεί τις πολυπλοκότητες της ζωής. Υποχωρώντας αρχικά στην πίεση του περιβάλλοντος, δόμησε το σύμπαν Της όπως και όλοι οι άλλοι θεοί, κατηγοριοποιώντας τους ανθρώπους σύμφωνα με ένα δυαδικό σύστημα καλών και κακών. Δεν άργησε όμως να αντιληφθεί ότι οι άνθρωποι μπορεί να είναι καλοί σε πολλούς τομείς και ταυτόχρονα διεφθαρμένοι και ποταποί σε άλλους. Πώς θα έκρινε ποιος θα πήγαινε στον Παράδεισο και ποιος στην Κόλαση; Δεν θα μπορούσε, αναλογιζόταν, ένας άνθρωπος να είναι καταχραστής και παρ' όλα αυτά να συνεισφέρει σε ευαγείς σκοπούς; Δεν θα μπορούσε μια γυναίκα να είναι μοιχαλίδα αλλά να χαρίζει ηδονή και ασφάλεια στη ζωή δύο αντρών; Δεν θα μπορούσε ένα παιδί να αποκαλύπτει άθελά του μυστικά που κάνουν μια οικογένεια χίλια κομμάτια; Η διαίρεση του πληθυσμού σε δύο κατηγορίες —καλούς και κακούς— φαινόταν λογικότερη στα νιάτα Της, αλλά με την πείρα οι αποφάσεις αυτές γίνονταν δυσκολότερες. Επεξεργάστηκε σύνθετους τύπους για να σταθμίσει εκατοντάδες παράγοντες και χρησιμοποίησε προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή απ' όπου ξετυλίχτηκαν ατελείωτες λωρίδες χαρτί με αιώνιες αποφάσεις. Αλλά αυτός ο αυτοματισμός ήταν

μεγάλη δοκιμασία για την ευαισθησία Της. Κι όταν ο υπολογιστής κατέληξε σε μια απόφαση με την οποία η ίδια διαφώνουσε, βρήκε την ευκαιρία να δώσει με μανία μια κλοτσιά και να τον βγάλει από την πρίζα. Εκείνο το απόγευμα άκουγε τα παράπονα των νεκρών από δύο εμπόλεμα κράτη. Και οι δύο πλευρές είχαν υποφέρει, και οι δύο είχαν εύλογα παράπονα, και οι δύο υποστήριζαν με σοβαρότητα το δίκιο τους. Σκέπασε τ' αφτιά Της κι αναστέναξε δυστυχισμένη. Ήξερε ότι οι άνθρωποι Της ήταν πολυδιάστατοι και Της ήταν πια αδύνατον να ζει με την άκαμπτη αρχιτεκτονική των νεανικών επιλογών Της.

Δεν υποφέρουν όλοι οι θεοί γι' αυτό: μπορούμε να λογιζόμαστε τυχεροί που στο θάνατό μας λογοδοτούμε σε μια Θεά η οποία δείχνει τόσο μεγάλη ευαισθησία για τις πολύπλοκες καρδιές των πλασμάτων Της.

Μήνες ολόκληρους κλαψούριζε τριγυρίζοντας στο καθιστικό Της στον Παράδεισο, με το κεφάλι γερμένο σαν βούρλο, ενώ οι ουρές αναμονής πολλαπλασιάζονταν. Οι σύμβουλοι Της Της συνιστούσαν να αναθέσει την απόφαση σε κάποιον υφιστάμενό της, εκείνη όμως αγαπούσε τόσο πολύ τους ανθρώπους Της που δεν μπορούσε ν' αφήσει τη φροντίδα τους σε κανέναν άλλο.

Σε μια στιγμή απόγνωσης, Της πέρασε από το μυαλό η σκέψη να τους αφήσει όλους να περιμένουν στην ουρά επ' αόριστον κι ας έβρισκαν τη λύση μόνοι τους. Αλλά μια καλύτερη ιδέα φώτισε ξαφνικά το μεγαλόψυχο πνεύμα Της. Μπορούσε άνετα να το κάνει: θα έδινε σε όλους, ως και στον τελευταίο άνθρωπο, μια θέση στον Παράδεισο. Στο κάτω κάτω, όλοι είχαν κάτι καλό μέσα τους: αυτό προβλεπόταν στις προδιαγραφές σχεδιασμού. Με το νέο σχέδιό Της, ξανάγινε ανάλαφρο το βήμα Της, το χρώμα ξαναγύρισε στα μάγουλά Της. Έκλεισε τις επιχειρήσεις στην Κόλαση, απέλυσε το Διάβολο κι έφερε ως και τον τελευταίο άνθρωπο κοντά Της στον Παράδεισο. Νεοφερμένοι ή παλιοκαραβάνες, φαύλοι ή ενάρτετοι, με το νέο σύστημα απολαμβάνουν όλοι τον ίδιο

χρόνο συνομιλίας μαζί Της. Οι περισσότεροι Τη βρίσκουν λίγο φλύαρη και υπερβολικά σχολαστική, κανείς όμως δεν μπορεί να Την κατηγορήσει για αδιαφορία.

Η σημαντικότερη πλευρά του νέου συστήματός Της είναι ότι οι πάντες έχουν ίση μεταχείριση. Τέρμα πια το πυρ το εξώτερο για μερικούς και η μουσική άρπας γι' άλλους. Η άλλη ζωή δεν σημαίνει πια ράντζα σε αντιδιαστολή με στρώματα νερού, ωμές πατάτες σε αντιδιαστολή με σουσι, ζεστό νερό-βρασμα σε αντιδιαστολή με σαμπάνια. Όλοι είναι αδέρφια. Και για πρώτη φορά γίνεται πράξη μια ιδέα που ουδέποτε καρποφόρησε στη Γη: η πραγματική ισότητα.

Οι κομμουνιστές είναι σαστισμένοι και εκνευρισμένοι, επειδή πέτυχαν επιτέλους την τέλεια κοινωνία τους, αλλά μόνο και μόνο με τη βοήθεια μιας Θεάς στην οποία δεν θέλουν να πιστεύουν. Οι οπαδοί της αξιοκρατίας είναι αποσυντονισμένοι λόγω του ότι έχουν καθηλωθεί στον αιώνα τον άπαντα σ' ένα σύστημα χωρίς κίνητρα μαζί μ' ένα ασκέρι κομμούνια. Οι συντηρητικοί δεν έχουν απένταρους να κακολογήσουν, οι φιλελεύθεροι δεν έχουν καταπιεσμένους να προωθήσουν.

Η Θεά κάθεται λοιπόν στην άκρη του κρεβατιού Της και κλαίει με μαύρο δάκρυ τις νύχτες, επειδή το μόνο στο οποίο συμφωνούν οι πάντες είναι ότι ζουν στην Κόλαση.

Κύκλος φίλων

Όταν πεθαίνεις έχεις την αίσθηση ότι συνέβη κάποια ανεπαίσθητη αλλαγή, μόλο που όλα φαίνονται περίπου τα ίδια. Σηκώνεσαι και βουρτσίζεις τα δόντια σου. Φιλάς τη γυναίκα σου και τα παιδιά σου και φεύγεις για το γραφείο. Η κίνηση είναι μικρότερη από τη συνηθισμένη. Το υπόλοιπο κτίριο φαίνεται λιγότερο γεμάτο, σαν να είναι αργία. Στο γραφείο σου όμως είναι όλοι παρόντες και σε χαιρετούν ευγενικά. Αισθάνεσαι παράξενα δημοφιλής. Πέφτεις συνεχώς πάνω σε κάποιο γνωστό σου. Κάποια στιγμή, αντιλαμβάνεσαι επιτέλους ότι βρίσκεσαι στην άλλη ζωή: ο κόσμος απαρτίζεται μόνο από ανθρώπους που έχεις γνωρίσει.

Πρόκειται για μικρό ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού —γύρω στο 0,00002 τοις εκατό— εσένα όμως σου φαίνεται πολύ.

Αποδεικνύεται ότι μόνο άτομα που θυμάσαι βρίσκονται εδώ. Οπότε η γυναίκα με την οποία αντάλλαξες ένα βλέμμα στο ασανσέρ μπορεί και να περιλαμβάνεται ή να μην περιλαμβάνεται σ' αυτά. Η δασκάλα σου της δευτέρας δημοτικού είναι εδώ, μαζί με όλη σχεδόν την τάξη. Οι γονείς σου, τα ξαδέλφια σου και όλη η γκάμα των φίλων σου τόσα χρόνια. Κι όλες σου οι παλιές αγάπες. Το αφεντικό σου, οι

γιαγιάδες σου και η σερβιτόρα που σου σέρβιρε κάθε μέρα το μεσημεριανό σου. Εκείνες με τις οποίες έβγαίνες, εκείνες με τις οποίες παραλίγο να βγεις, εκείνες με τις οποίες επιθυμούσες διακαώς να βγεις. Είναι μια εξάισια ευκαιρία να χαρείς συντροφιά με τους χιλιάδες γνωστούς σου, ν' ανανεώσεις δεσμούς που έχουν ατονήσει, να ξαναβρείς εκείνους που άφησες να απομακρυνθούν.

Μόλις όμως περάσουν μερικές εβδομάδες, αρχίζεις να αισθάνεσαι μόνος κι έρημος.

Σουλατσάρεις στα αχανή ήσυχα πάρκα με ένα δυο φίλους κι αναρωτιέσαι τι έχει αλλάξει. Κανένας άγνωστος δεν κοσμεί με την παρουσία του τα άδεια παγκάκια. Καμία άγνωστή σου οικογένεια δεν ρίχνει ψωμί στις πάπιες ξεσπώντας σε γέλια που σε κάνουν να χαμογελάς. Βγαίνοντας στο δρόμο, παρατηρείς ότι δεν υπάρχουν πλήθη, ούτε κτίρια κατάμεστα από εργαζόμενους, ούτε μακρινές πολύβουες πόλεις, ούτε νοσοκομεία που λειτουργούν είκοσι τέσσερις ώρες την εβδομάδα με ετοιμοθάνατους ασθενείς και πολυάσχολο προσωπικό, ούτε τρένα που διασχίζουν στριγκλίζοντας τη νύχτα με επιβάτες που γυρίζουν στο σπίτι στριμωγμένοι σαν σαρδέλες. Οι τουρίστες ελάχιστοι.

Αρχίζεις να αναλογίζεσαι όλα αυτά που σου είναι άγνωστα. Συνειδητοποιείς ότι ποτέ δεν έμαθες να αναγομώνεις ελαστικά για να φτιάξεις ένα λάστιχο αυτοκινήτου. Κι αυτά τα εργοστάσια υψώνονται τώρα άδεια. Δεν έμαθες ποτέ να φτιάχνεις ένα τσιπ πυριτίου από άμμο θαλάσσης, να εκτοξεύεις πυραύλους στο διάστημα, να χαράζεις ελιές ή να στρώνεις ράγες. Κι αυτές οι βιομηχανίες έχουν τώρα κλείσει.

Μπροστά στην απουσία του πλήθους αισθάνεσαι μοναξιά. Αρχίζεις να παραπονιέσαι για όλους τους ανθρώπους που θα μπορούσες να γνωρίσεις και δεν γνώρισες. Μα κανείς δεν σ' ακούει, κανείς δεν σε συμπονά, γιατί αυτό ακριβώς διάλεξες όταν ήσουν ζωντανός.